

Илья Егорович икки олоххо олорубута. Маннайгы көргэнэ Мария Парфеньевна Уэдэй Энергостар аймахтарын кыһа, саха үөрэбэ суох этэ. Илья Егорович маннайгы көргэнттан икки олоххумта: уолу Ильяша 1925 сыллааха, кыһа Клара 1934 сылтан төрүүхтэр. Мин үөрэнэрим сагана ордук Илья Егорович көргэнттан кытта чугас эгэрдэһин, көмөлөһөн сылдьыбытым, онно Илья Егорович элийэй Маайа эмээхсини эмээ кэлэр-бар сылдьара. Ильяшаны, Клараҥи чугас быраатым уонна балтым курдук көрөрүм, кыһаларым. Ильяша уол оро буолан, көгүл кэлэр-барар буолара, сороһор баардагы суох сылдьытатынныра, ол минн элбэхтик мөнүйдэрэ. Аһатын Илья Егоровичи сороһор эрдэйдир быһыылаада, онон тастан кэлэ кэрэ-көстөр, көмөлөһөр. Кыһастара Клара сүрдэххэ эмэй, көссүү-оһо этэ, мин үгүстүк киини оскулаада сылдьар эрдэһинэ сыта сылдьарбын билдүүбүн.

Илья Егорович бэйтэи автобиографиятыгар кэргэнииттэн Маайбаттан араахы бэйтэи бириччиһинэн кыластакы маннькы быһазара: Маайа үөрөбү суох, олохтон хаалымылаах, культурнай өтүтүн сөп түбүһинсэт, олох тутутар биэр тэг биһиһа: майга суоһа дэһи.

Илья Егорович улахан усад Ильяна, Илья Ильич, үөрэнэ түстэтиэн, ситон кэргэниэни, иайтин кэлэ сыдыан үс оройдон тусла мал буолбута. Кэргэн Дария Григорьевна Богородникова Иркутскай уобалаһын Киренскэйгэр төрөөбүт муучча кыһа этэ. Илья Ильичтыа суруннээн оскуолага үлэлээбиттэрэ. Кини элбэх сыл Олукхумэ оройонун оскуодаларыгар директордун үлэлээбитэ. Онтон партиягай оскуолага көһөрүлгөн үлэни сыдым быта. Олукхумэга зонна Якутскай горкомугар. Кинини үөрэх министерствотыга үлэсүтүтүтүтэ, хоку жоминдрокскага баран собулардык, хомолтоохтук өлөн түрүр.

Илья Ильич, кини үс ордордо Тания, Юра уюниң Людмила, Бары үрдүк үрэхтешкү специалист буоланнар бэйэлэргэ туһунан ил буолуһаан, хастым да ордонун олордолор. Уахаң кыыстары Тания комсомол үлэһитэ буолан сымдаһа. Үрдүк комсомольскай оскуолага Москвага үзбек үлүстүр көргөһүгэ тахсан үс ордонун Үзбекистанга Навои куоракка олордолор. Уала Юрий — инженер-строитель. Хаа да сыл илдинтирэн үлэһити баран, партия обкомутар үлэһэбит. Ойгон хоту Верхоянский оройуонулар партияный советский үлэһи үлэһэбит. Билигин Якутскайга үлэлик, икки кыыстакх уол ордордох, үөрэнэллэр. Илья Ильич кыра кыыһа — Людмила — врач, икки оскуола да үөрэнэр кыргыттардаах. Иядары Мария Григорьевна иккилэргэ ордор, билигин дартыны учууталынан 29-оскуолага үлэһип.

Цэцэгч Егоровтай манайтай
хэрэгнэстэн икхис ороот
Клара — кышга Москвага
Тимирязевский Академийг
үөрэнэ сэлдэн, бурят үс
дугар хэрэгнэ тэхсэн Бүс
тияга баран олоорбута. Кэр
гэнэ Гылыков Петр Гылко
вич дин. Икхэн нэлэр
нэд агрономдор. Кинилэр үс
одооммута. Кинистары
үөрэнэ сэлдэн одооммун
тар. Ол кыштар. Ринд
дин институту Бурятияг
бүтэрэн баран Якутскай
эбэтнэр олоорбута, байт
чол ододоо. Манга Яку
скайга нэлэниш хэс да сэл
үсэлдэбэтэ. Киникэ эбэт
элбүтүн кини, киния н
ститутуго үлэни сэлдэн
Ленинградк аспирантарад
кинэн үсэммитэ. Аспира
туртын үс сэлдэн бүтэ
рэн, кандидатскай степен

И. Е. ВИНУКUROB ТӨРӨӨБҮТЭ 100 СЫЛЫН КӨРСӨ

Убайым туһунан ахтыылартан

Илья Егорович Винокуровка мин элэбиинэн биир аймахтыы этибит. Мин аҕам кинини кытта бараллаа саастааҕа. Мин Илья Егорович курдук 8 саастаахпыттан тулаайах хаалбытым. Ол иһин чугас аймахтарбар: аҕа-бар Тарас Федоровичка, Илья Егоровичка, кинилэр дьонноругар өйөнөн, эгэрдэһэн улааппытым.

Бийиги Кунабан Ылал (бийигигцэ Хатыг Арыг) нэһилиэгэр, Аппааныга олорбуһут

көмүскөн калыпта, билигин Якутскайга институтугар наачнай сотрудингынан үлө диир.

Клара Ильинична кинийн нийт кырдаан, яадагдур буулзан дайдуутгар Якутскайга кэлэргэ тархыснута олоор дынэ көрдөспүтэ да төмөлөспөтөхтөрө. Ону хэрэбхэкс Клара Саха сирин нийтгар чутаһан, Өлүөхүмэ сройбуһугар кэргэниһин кэһин кэбэллэрэ. «Абада» совхозка Өлүөхүмэ илэлэринэч үлэлээн олодур-буттара. Клара Ильинична икки уол Өлүөхүмэбэ олоор дайдууларгар Бурятияда Улан-Удэс кэтэхтэн үөһүнчү урдук үөрэди бүтэрэннэй байхаларин илэлэринэч Өлүөхүмэ куоратыгар олох суйан үлэлэи сымалалар. Байхалэра сирлоох-уруулаах ил буолан олоорлоор.

Манин сибзастан маным
ахтам эа. Икки бал
тыбар, куулэйдн таарий
халлах икки республика
саламатлыгын: мининги
тыпн Кларда Бурятия
Завсманский куоракка
синамал бараммын. Улан
Уда куоратынан кикэлэрт
тиийн биир нэжэлэ: буол
тум. Оноо буряттар олох
торчн, кинилэр айыычыл
дып, малдыгы хайдах эйэ
рестик көрсөлөрүн. Холо
тур, минин көрсөсө бүтүн
биир барзын олохторун
дыкты эа. Иккиннэм, 1977
с Ташкент куоракка семи
нарт сымалан баран Узе
кистан куораттарынан ту
ристан Нэвон куоракка
тиийн эмнэ умчуллубат
малдыгытанын көрсүбү
тум. Онон бүтүн Узбекистан
республикатын көрүпэ, би
лэн-көрөн малдыгын, ордук
итинилэрттэн саламдыгым,
изм кайа ортотун салапта
35—36 чыраатты итийлэ

[illegible]

Сототазымы Александр Алексеевич 85 саанын туюларыгар, бари ололору, аймактары, билэр дьоннорун итинник, кутунник ыбардааһын турар үтүө дойурун ачым 60 кыллага олохсугар баар сунталарын илгиттэ.

дэр үрлүүк үерэхтээх специалист буоланнар, бэйэ-дэрэ олохтон урууланан мал буолбуттара ыраатта.

Улахан кыыстары Наталья Иркутскайга үөрэнэн врач буолан оһно көргөнүнэн үс олоһонон үчүгэй бэйэлээхтик оһорор. Уоллускайыгар санаатар эрэ дойдутугар дьонноругар кэлэн барааччы.

Нихийс кыгас Александр Ильинична Андреева (көргөнінэн) Якутскайга тормо полком депутаттыан талылган элэниэттээх үлэлэртэ сымдыгыта; гороздравка кылазбынан араһынан, горозран сөбүдүдүсөйүн солбулааччынан, Билигин нуука Кинигин бэлэһинитигэр арачтыыр, нхкя уол оҕоломмуз таппа.

Няня Есерович кира уола Валерий Ильич Билибин ха-
ны-уш Якутский куорат
авиобригады доторука: Ул
Албан аат III ступиница
булар кырааһаа доторука
доторун медалини илбарга
даллах. Манайдыа кэргэни
тэн икки улахан уолаттар
2022

Итнээн холбоон этгэлхэ Илья Егоровичтан төрүттээ үүнэн илэр мичаттарз би дунгитэ 24 нэ дэлэл аар кылалар. Манжа биирч чор ботом бэлэгтэрин ганабын Илья Егорович бэйэтиттэ сараллаан киин мичаттары гэр иоруттар хааннары булхууута тахса турэр: сүрүнээр нуучча—сахх, сах—буяат, сахх—уабек, сахх—сворей хааннара. Итнээн интернациональнай иорутта булхууулаар саллаан бар турэр. Илья Егорович үгү аабых мичаттарз миниги аймаххыт дэниир убаза тыл санылалар, дээдээби дэн ааттымалар. Бэлч күннэрбэр эрдэлээн, үнү, олоду олозорбор бада санылаларын этгэлчилэр.

Убайым Илья Егорович кыта түс сыйхамыта азыннахына майныктар ахтам этэ; кино монги партиянай үлэ опытыта үөрөһүттээх 1947 сыллаахха мин институтта историческай факультетин бүтэрэн баран табарыстары кутубуннар партия обкомугар пропагандастар группаларга үлэс ылыбытар. Ити дьыл кыһыннар Булукуртаттар пропагандаһын үлэс үлэһэн кыстабытын. Салаһын оройуоннай партиянай конференция буолбут. Онто элбэх кэсэтин тахсыта, түс-туһунан хайдаһымнар, бөлөхтөр баалар. Сатаһааһаар конференция түөрт күн устата салдамыта. Мин ол конференцияга дьотыйбай бэрээдэс билбэһэ райком үлэһит баар итэһэстэргэ түөх баарынан аһаһастык көһөһүтүм быһыылара, очкотто мин үлэһэ принциппиһэ активнай позицияларым.

Изи кэрингитэй мингэ
пропаганда олодлого ун
биттэй үүрэлгэрбэлтэра.С

Эбэм эмээхсин мингин хара үлэһит олгостон үөрэттэрбэтэбэ, оһон 15 сааспар диэри колхоз кытаанах үлэтигэр эриллибитим. Кэинээки бэйэбин билинэр буолан баран, ликбезкэ үөрэммитэ буолан сүрүйар-аарар буолбутум.

Илья Егорович киэрг баай ис хоһоонноох, араас өрүттээх, улахан, кэлэр өттө кэскиллээх олоһу оморбута. Ол туһунан ахтыыларбын, билэрбин кылгастык сүрүйэбин.

рохтор итингиз туйнаган мин
сиги баһаалырда, холуннар
сатаабыаттара. Олор тусту-
рунай мин университет ош-
шестөөсүнэй кафедралары
муһуннар этэн уонна
сымалаа комитетыгар эми-
тылаан турабын.

Илья Егорович убайн
мнхх ханһа да үмүдл
бат үтүнү ондоян тура
Өлөртөн быһаан ки
буолтум 1950 сыллаах
төрөх министрствотыга
школьной инспекторын
үдэлһи сырыттаһына ми
гин хоту оройуоннарын
Эдүгэһиннэн, Өлөһүнү
Анаарбынан командиро
када ыһпыттара. Он
сылдьытлаан кэлэн бара
ханас тыһабынан тыһына
сэллэк нарын көбөн өр
һүлэбэт өлөр турук
кирибитим буһуһлаа,

Дюном — Мэлаи эмээл
сий, Илья Егорович эдийн
дээ, сайнхын Мэлаи бу
лалсан Илья Егорович
оччлоогут партиа об
мун бастай секретара эи
мин хараххайнх малды
бийны киинхээ тээрлэтээ
Олу истэн Илья Егорови
мин уобаластары балим
да сунтахайны, тухсан ко
субуэ уонна врачтары ки
таа кэпсэллэт биймалаар
Ити хэнилтэн мэхээ тү
түү чээс буола-буола п
нишиллин укуолун баста
суох онорбуттара (оччоло
го ити эмл сана туттуду
эрээр, мэхээ көстүбэт б
хийлалар). Итини таһын
оёбоскунан салгыны үд
рэннэр тыгым хэзэны
таран гайаарбыттара. Би
ыйынан атаһиэр туран, ты
нийымын үлэхэн хараы
даспыт.

Ити хэвнэттэн диспанс
га — «Красная Якутия»
бэран эмтэмнэттэ. Он
күннүк бидлэбэт Григор
Михайлович Кокшарск
дэн үчүсэй улахан ол

Таах хуурт-врач бааз
Киши минтин эдбэхтик ч
чийер баран торокопасты
дээр операцины оңорон
эдэнтэ. Оңчолорго мян ит
ник операцины өйдөө
тим, ол гынаа баран т
белөөх кишин сэллэх м
оны гдох оңорбутун, то
дох киш эрэдээрн о
пизабитым. Ити михэ бл
ам санлаан үөскөтөн
булзсцитим. Базаматтыах
тудуйлаах киш буолу
диз санлаам байыаби
Григорий Михайлович Ке
шарская иххи төгүлэт
операцины оңорон 9 ой
досун 6—16 см дээрн
түтэллэн, ханас тыгаб
хам туттаран тыыммат о
рон эмтээбитэ. Угаа тин
бриян тыннан сэллэ
кыкатыммытым, ити 42 с
дараа өтүүтээди кэм э
Онон бэйэбин дьолдсоуби
аарымбын, сэллэх дэр
ны тудууан үчүөттэй үн
лан бача 76 саспар д
он бэйэм пизабитэн үлэ
кытатыммытын.

Ити дини убайбур Ил
Егоровичка уонна Саха Р.

публикатын үтүөлөх учу-
а хирург врачыгар Григорий
а Михайлович Кокшарский
б-ис дуунабыттан махтаабы
и уонна ону күндү дьоммо
с билдэрэбин.

Убаймыг Илья Егоров
ололсон кэмпийн сэллэгч
кинйхэ мэрахан буолбун
тара. 1952 сэллэххэ ол
до суох сэмэлээнингэ т
бэлэн үлэттэн босхолмо
та. Ол содуугар кини э
бэх эмсэгчтээн бээрбит
санааррааг ирвэтин м
төнүгүт. Онтон буолдо
урукку марыта бэргээн д
руобуйата мөлтөөн ирэн
быһыһаада. Оччолорго м
сотору-сотору сыйлаары
ыалдьан барыи миэхэ биир
көпсөөн турар. 1940 с
лаахха Кремль билиһнат
гар эмтэммитим, онто
халыбыт марыы даян с
рэйэн билэр этэ. Кини өл
ру да сытан кытаалнах с
наалаара, өйүн сүтүрбэтэ
Түмэн бистэн күүлэ
кибэ сыйдыһыппар көпс
штэ: үлэххэн вола Илья
шаны Өлүхүмэттэн кэлэ
тээгин көтөһэр этэ. Ол
быһаарын көпсөөбүтүм. Ды
жымда оскуолата ирээд
атыһын айыһынаа Өлүхү
куоратыгыр кэлэххэтээ
Ити 1957 сыл тохсунньу
жунэ этэ.

Өлбүтүн кэнне, ССКП-н
баластанды комитети бокус
шуктан Илья Егоровичт
олоро суох буруйдаанын
рыя устан, кини үтүө
тын чөлүстөр түһэрбитэ.

Билиги, Илья Егоров
оюулору, аймахтара ки
сыралж кэришн хэлн
умнубат этибит. Хас
сыдларга Намга Хат
Арыс пүнлнлгээр ки
рөөбүт сайлыгыг муста
мат ахтыг оюору, кэ
тэн, күүлэйлээн, сын
сыдларбүт.

Үгүйстэй айдүүлээрэ бид дуо. Нам оройнон И. Егорович тэрөөдүгэ 90 даа туолуунан сибээсэ кишэ ахтышмаах көрсүхүү тэрүйбиттэр: Нам оройнон киингэр уошаа «Хэтин Ары» совхоз кишини Алпааныга Ордук «Хэтин Ары» совхоз салаалга Илья Егорович ахтышмаах кишэ тэрэйннээхтик тэрүйбиттэр. Бэйлээрнэ практиксай хайһаһыстабын үлээлэри түмүктэи үлэи тэрөөг бэлэтэи биринээ тууртатгай, кэлэр өтүү толоруулаахтыа үлээни эбээтэлэстэбиз илэммэ тараа.

Илья Егорович элүүн би
сма нининь кыра олодор
ылды бараммыт, биир ө
бул күн хаартыскага т
пүшүт. Иди киин биһи
бүтэлик өйдөөбүһүмүз х
лаарбыт -бти. Ити хаарт
кэлэр. Нам көчөөдөчүс
мүзейгэр көрдөрүүгэ
паллаа.

Г. А. ВИНОКУРОВ
Дьюкуускай

ДЮКОВСКАЯ

● нэллн ●
**Сулустаах
санаам
дойдута**

Санаалар... Мин хүнү
күнүктээн санаар сана-
дууларым. Хайтаран
дуулам шар халданын
таньгар үмүрүнэ мин
нүустатат. Быс-хайрлас
булан тэхэс, тардына,
күн сирин кэрэтин көрө
сатымгыт. Ол эрэн ба-
рыга багдаргыт курдук
буолбат, тэбиллэба: Бу-
гун элгини, барыгатын
дуу буолбатар, дьонго,
күн сиригэр салтар кы-
кыр өлүүтүтүн көрдөрө
бэлээр сатаатим. Дуу-
набыттан ыйытан ылаи,
тыл оңорон, одуруолуу
тиһэн кумаадыга түһэр-
дим.

Тагтымыбын. Тагтымы-
бын өр да өр түүсүнү
сөгтөөч Дьоккуускайыбы
үөһэттэн көрөн олорор-
бун. Харапта. Кэра. Хял
лаанга сулустар, тула-
бар чардылыныт сөгтэр.
Сир сулустара — Дьо-
куускайым уоттара. Ол
ыраах оонһуур кураук
аччыи көстөөр массым
дилэр сыгыталаһын ба-
һаллар. Уонна чуумуу.
Санымыбын: түүн, түүнүн
эрэ бары барыта ыраа-
һылар, чуумпурар, күн-
нээди түбүктөн сыгытла-
һар. Түүнүн эрэ мин бэ-
йэм чуумубун, эйгэбин
булабын.

Бүгүн эмнэ багдарым
хотом уотун сазбан, кэр-
рэттэн кэрэ, истантэн
истиг муузыканы холбоон
баран түнүккө өбөнөх
кэрэ көстүүнү одуулаан
олордуохун. Бу мааник
олорон хобооднар буттан
саймай кээдэрин, саз-

нариг айнахын, Күүтэ-
бин, ол хэм кэлнэгэ, ха-
йлан да кэлнэгэ. Күн
эвий сүрэгдм түгээр ол
түгэи клябиктик да
бууалар күүтэбин. Күү-
тэбин кунуфун сулгатах
халданын, зоттах
куоралын. Тэгийбэллин,
Тулалийн дьоннорбун,
дуураахын, калган, ол

договордун кытаа со-
рофор хайтарбыт саваа-
бын үлөстө сатыныбы.
Бизем тылым тийибтэ
дуу, тылым очко дьда-
ныта дуу, ол эрэн өй-
дообаттар... Күлэлэр:
«Хойнонинут оро, сапа-
лар кини... Куорат, куо-
рат, курдук, уратыт
сүөх. Бизар түгү эрэ
булин көрөр буолун хо-
ноон суруйар буолла-
мык...»

Бутта Уонна сансарын
этэ, үллэтэ сатаа. Тым-
нын кыһын кыһа хоһут
автобус тохтобулдуур
сүүрэн иһэн амиска хал-
лаан хатыааһамма, тым-
нам кыһын элдилбэт
дыкты хэрэ өнгөммүтүн
эбэтэр саныһабыт хаты
саныһагыс лөбөлөөрин
кыһын хайдах эрэ олус
урагытык, уустуктук
кыргыһынтын көрөн тох-
туу тустаккына. «Тонор-
он олордун, тугу эмиз
одууластын?» — диин сү-
мэллэрим аһыйба суох
буолар. Онтон мин бу
саналарым дыкты, дик-
ты таабырыһнардаах
— ойдурдуртар, кини үтүс
кырыт-тахсыбыт мн.
Чыктыгыт мумиякка
олоххор сыздымы сорук-
пун, кытаанах тирэхкин
булакхуну бадырабын
эбим! Көпүлдээ, а-
а-а-а-а, эйигин эмиз
суудастах санам дой-
дуутар сиртэн кылды-
рыһкын...

Л. ГОТОВЦЕВА,
СГУ студентката,
«Эдэр саас»
корреспондента.